

Titus Brandsma

Brandsma was een telg uit een oud, rooms-katholiek en Fries boerengeslacht uit [Ugoklooster](#) nabij [Bolsward](#). Hij studeerde van 1892 tot 1898 aan het [gymnasium](#) van het [Minderbroederklooster St. Antonius van Padua](#) te [Megen](#) (NBr). Op 17 september 1898 trad hij in bij de [karmelieten](#) waar hij de kloosternaam *Titus* aannam. Op 3 oktober 1899 legde hij zijn [kloostergeloften](#) af. Hij werd op 17 juni 1905 [priester gewijd](#). Tussen 1906 en 1909 studeerde hij aan de [Pontificia Università Gregoriana](#) in [Rome](#) waar hij promoveerde tot [doctor](#) in de [wijsbegeerte \(filosofie\)](#).

Docentschap en journalistiek

Terug in Nederland doceerde Titus Brandsma filosofie, [sociologie](#) en [kerkgeschiedenis](#) aan het studiehuis (Filosoficum) van de karmelieten in [Oss](#). Hij werd ook hoofdredacteur van het nieuwsblad voor Oss en omgeving "De Stad Oss" en stichtte er een katholieke [HBS](#), het huidige [Titus Brandsmalyceum](#) en leeszaal. Als lid van het hoofdbestuur van de orde speelde Titus een niet onbelangrijke rol bij de vernieuwingsbeweging onder de karmelieten in Nederland. In zijn hoedanigheid van geestelijk adviseur van de Nederlandsche Rooms-Katholieke Journalistenvereniging had hij een groot aandeel in de modernisering van de katholieke dagbladpers in Nederland en in betere arbeidsvoorzieningen voor katholieke journalisten. Zijn voorstellen tot het oprichten van een journalistenopleiding kregen pas na zijn dood gestalte.

Karmelitaanse mystiek

Brandsma ontwikkelde zich tot een groot kenner van de Karmelitaanse mystiek en de [Moderne Devotie](#). Zo vertaalde hij onder andere een deel van de 'Werken der [Heilige Theresia](#)' in het Nederlands. Hij was medeoprichter van het belangrijke spirituele tijdschrift [Ons Geestelijk Erf](#). Zijn unieke verzameling kopieën van middeleeuwse mystieke [handschriften](#) heeft aan de basis gestaan van het huidige [Titus Brandsma Instituut](#) te Nijmegen. Kern van zijn opvatting omtrent mystiek: God is verborgen aanwezig, in iedere mens én in de gehele schepping. Ieder moment schept God alles dat is uit het niets tevoorschijn. Alles is in God en God is in alles. Daarom staat de mysticus niet los van het alledaagse leven, maar staat hij of zij er juist voluit in.

Brandsma was een mysticus, al hield hij zijn spiritueel leven streng gescheiden van zijn maatschappelijk bestaan. Hij liet zich kennen als een vrome, behulpzame, opgewekte en integere persoonlijkheid.

Hoogleraarschap

In 1923 werd Brandsma [hoogleraar](#) aan de in dat jaar gestichte Katholieke Universiteit Nijmegen, de huidige [Radboud Universiteit](#). Hij doceerde er wijsbegeerte en 'geschiedenis van de vroomheid', lees: mystiek. Hij vervulde tal van academische functies en was tijdens het collegejaar 1932/33 [rector magnificus](#). In deze hoedanigheid hield hij een rede over het

godsbegrip in de moderne tijd die sterk de aandacht trok. Het kenmerkt de complexiteit van zijn geloofsovertuiging waarin zowel progressieve denkbeelden als orthodoxie een plaats hadden.

Nevenactiviteiten

Naast zijn universitaire activiteiten was Brandsma betrokken bij tal van rooms-katholieke organisaties, onder meer als [voorzitter](#) van de Bond van Besturen voor het Rooms-katholieke Voorbereidend Hooger en Middelbaar Onderwijs, en als bestuurslid van de R.K. Vredesbond en van het [Apostolaat der Hereniging](#). Ook was hij initiatiefnemer en *ensor ad hoc deputatus* van de in de jaren dertig uitgebrachte [Katholieke Encyclopaedie](#). Door zijn toedoen ontstond de eerste geslachtelijk gemengde katholieke lagere school.

Brandsma speelde een belangrijke rol bij de emancipatie van de katholieken in Friesland en bij de introductie van het [Fries](#) in het lesprogramma van het lagere onderwijs in de provincie. Als bestuurslid van de Vereniging voor Hoger Onderwijs in het Fries (de latere Provinciale Onderwijsraad van Friesland) ijverde hij voor een leerstoel in het Fries.

Hij was lid van de natuurbeschermingsorganisatie [Fryske Gea](#) en medeoprichter van het Rooms Frysk Boun en van de [Fryske Akademy](#).

Bij gelegenheid van zijn 40-jarige geloften, 3 oktober 1939, benoemde koningin Wilhelmina hem tot [Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw](#).

Verzet

Al in een vroeg stadium waarschuwde Brandsma via publicaties in dag- en weekbladen en tijdens lezingen en colleges voor de gevaren van het [nazisme](#), [rassehaat](#) en ophitsing. Hij veroordeelde de anti-joodse maatregelen van het naziregime zowel reeds voor als tijdens de bezettingstijd. Zo was hij medio 1936 enige tijd lid van het door Nederlandse geleerden en kunstenaars opgerichte [Comité van Waakzaamheid tegen het nationaal-socialisme](#). In 1941 verzette hij zich tegen het verwijderen van joodse leerlingen en [bekeerlingen](#) van katholieke middelbare scholen en was hij de architect van het verbod dat de Utrechtse [aartsbisschop Jan de Jong](#) uitvaardigde tegen het opnemen van NSB-advertenties in de r.-k. dagbladen.

Op 30 december 1941 maakte hij met de aartsbisschop een rondgang langs de katholieke dagbladdirecteuren om het verbod toe te lichten.

Deze gesprekken werden in een rapport van de

Duitse [Sicherheitsdienst](#) betiteld als *wühlarbeit*: ondergrondse activiteit.

Brandsma kenschetste men daarin verder als een gevaarlijk persoon die het nazisme bestreed.^[4]

Arrestatie en overlijden

Begin januari 1942 arresteerden de Duitse bezettingsautoriteiten de priester met van meet af aan de bedoeling hem voor lange tijd gevangen te houden. Via een tocht langs de [gevangenis van Scheveningen](#), [kamp Amersfoort](#) en de strafgevangenis van Kleef kwam hij ten slotte in het

[concentratiekamp Dachau](#) terecht. In Amersfoort leerde hij de jonge gereformeerde predikant ds. Johannes Kapteyn kennen, met wie hij een innige vriendschap opbouwde. Op 13 juni werd Brandsma in Kleef met zijn linkerpols aan de rechterpols van Kapteyn geketend voor het transport richting Dachau waar ze op 19 juni arriveerden. Brandsma kreeg nummer 30492 en Kapteyn nummer 30493. Ze werden geplaatst in Block 28, kamer 3, de barak van de Poolse geestelijken.

Ook hier was, aldus latere getuigenissen van voormalige kampgenoten, deze 'alledaagse' mysticus een grote morele, spirituele en daadwerkelijke steun voor zijn medegevangenen. Na enkele weken vol ontberingen en mishandelingen werd hij - levenslang behept met een wankele gezondheid - uitgeput en doodziek in het *Revier* (kamphospitaal) opgenomen. Toen hij daar enkele dagen lag, raakte hij buiten bewustzijn. Op 26 juli 1942 om twee uur 's middags kwam een eind aan het leven van Titus Brandsma nadat een kamparts hem een dodelijke injectie met fenol toediende.

Nalatenschap en verering

Na het bekend worden van Brandsma's dood ontstond er al snel een [devotie](#) rond zijn nagedachtenis die uiteindelijk uitmondde in zijn [zaligverklaring](#) door [Paus Johannes Paulus II](#) in 1985. Zijn [gedachtenis](#) vat op 27 juli. Er loopt inmiddels een proces tot [heiligverklaring](#).

In 1982 werd hem postuum het [Verzetshedenkingskruis](#) toegekend.

In de loop van de jaren zijn in onder andere Bolsward, Brunssum, Dordrecht, [Middenmeer](#), [Delft](#), [Venlo](#) en [Voorburg](#) schoolgebouwen naar de geestelijke genoemd. . In [Amstelveen](#) en [Deventer](#) staat een Titus Brandsmakerk en Amsterdam heeft een [Titus Brandsmabrug](#). Er zijn ruim 45 plaatsen in Nederland waar een straatnaam naar Titus Brandsma is genoemd, alsook in het Duitse Kranenburg bij Nijmegen. Verder zijn er parochies vernoemd naar de pater in [Oss](#), Wageningen, en Den Haag, Eind 2005 werd Brandsma door de bevolking van Nijmegen uitgeroepen tot de *Grootste Nijmegenaar aller tijden*. In Nijmegen staat ook de [Titus Brandsma Gedachteniskerk](#), waarin door kunstenaars ontworpen wandpanelen over het leven en de geestelijke weg van Brandsma te zien zijn, Evenals daarmee corresponderende vitrines met voorwerpen en documenten uit zijn leven. De Radboud Universiteit Nijmegen herbergt te zijner nagedachtenis het [Titus Brandsma Instituut](#). Bolsward kent een Titus Brandsma Museum waar veel informatie over de Friese pater wordt gepresenteerd.

De verering van Brandsma beperkt zich niet tot Nederland. In een kerk van [karmelieten](#) in [Gdańsk](#) en in de [Sint-Petrus-en-Paulusbasiliek](#) te [Poznań](#) in Polen hangt een portret van hem aan de muur. Een standbeeld van de Friese priester staat in de kerk in de *Whitefriar Street Carmelite Church* in [Dublin](#). In [Frankrijk](#) is een straat in [Nantes](#) omgedoopt

tot *Allée Titus Brandsma* en er is een *centre catholique Titus Brandsma* in [Lyon](#).

Men heeft er een *Prix Titus Brandsma* ingesteld, die eens per drie jaar wordt toegekend aan een journalist, een [publicatie](#) of een [instelling](#) die geleden heeft van bedreigingen of vervolgingen vanwege zijn of haar engagement in de pers ten gunste van een belangrijk human of christelijk onderwerp.

De [Internationale Vereniging van katholieke esperantisten \(IKUE\)](#) heeft van Titus Brandsma een van haar patronen gemaakt.

In [Dachau](#), de plaats waar hij stierf in het gelijknamige concentratiekamp, bestaat een Titus Brandsmaweg.

De openbaar-vervoerbedrijven [Veolia](#) en [Arriva](#) vernoemden een treinstel van het type [Spurt](#) naar de priester.

Op 6 november 2015 is Titus Brandsma postuum benoemd tot ereburger van de stad Oss.

Bron: wikipedia